

Jól emlékszem, a Magyar Rádió vezérigazgatója, Jónás István is meghívta Budapestre Celesztint. A Kunigunda utcában, a közmédia bázishelyén megilletődve figyelte és hallgatta a Kossuth Rádió műsorait. De csak egy ideig volt megilletődött. Hiszen kollégák között volt, akik egymásnak adták át a rádióost. Celesztin a délelőtti *Napközben*, majd a délutáni *Közről* című műsorban is szerepelt.

Mindenre fel kellett készülni az elmúlt években. Áramszünet esetére benzint tett a generátorba, hogy ne álljon le az adás. A rádió működésénél ugyanis a legnagyobb katasztrófa a csend. Ilyenkor a hallgató nem tudja, hogy mi történik, megzavarodik, rosszra gondol. Egy lappal, és egy fülhallgatóval indult. Azt mondta, hogy az elmúlt években nem vett magának egy sört sem, ingyen dolgozik immáron 9 éve. De ingyen nem adják sem az áramot, sem az internetet.

Legtávolabbról Ausztráliából jelentkeztek, de volt olyan lichtensteini látogatója, aki csak németül ért, mégis lenyűgözte a csángó kultúra.

Ma már évente 5–600 ezer hallgatója van.

Most, 9 év elteltével elégedett és büszke. A rádiózásnak köszönhetően találta meg szerelmét, családját. 2014-ben a Parlamentben vett át egy díjat. Az eseményről televíziós tudósítás készült. Ezt látta meg jövődő felesége. Az esemény után egy évvel a fiatalok Nagyszalontán találkoztak. Majd újabb egy év elteltével Celesztin Magyarországra költözött. Gyula mellett, Sarkadkeresztúron laknak, minő véletlen, az Arany János utcában. És a rádió most már innen ontja hullámaint szerte a világban és hirdeti a csángó kultúráját. Mi pedig hallgatjuk, a laptopunkról, a mobiltelefonunkról, néha felhangosítjuk a zenét, néha a fülünket szorítjuk a hangszóróhoz. Mert egy kicsit mindannyian csángók vagyunk...

Pásztor Zoltán

Hét esztendő a havason

Az emberi élet hétéves periódusokra tagolódik. Én az életem első három ilyen szakaszát egy székelyföldi megyeközpontban, Sepsiszentgyörgyön töltöttem, a negyedik életciklust egyetemistaként jórészt a magyar fővárosban, majd következett egy olyan időszak, amikor az állandó lakhelyem ugyan a szülővárosomban volt, de sok időt töltöttem falusi környezetben. Ez volt Székelyföld bejárási útjának évtizede, 1995 és 2005 között. Hét esztendeje, 42 esztendősen, a hetedik életperiódusom kezdetén egy közös családi döntés eredményeként váltam egy elszigetelt havasi tanyavilág lakójává. Abban az időszakban, amikor általában megkérdezzük önmagunktól, hogy kik is vagyunk valójában, mit tettünk le eddig az asztalra, s mi a jövőbeni szerepünk? Ez a hét esztendő rendszerint az új dolgokra és más összefüggésekre való fókuszálás időszaka is, amikor az egyén hihetetlen erőttel képes végrehajtani nagy változtatásokat az életében.

FALVAK VONZÁSÁBAN

Gyermekkorom meghatározó élményei a városi fotográfus dédapám szecessziós stílusban épült, államosított házához és anyai nagyszüleimhez kötődnek, de gyakran voltam Sepsikőröspatakon a tanító-bútorfestő nagyapám múzeumként számon tartott házában is. Ott, és a szentivánlaborfalvi rokonoknál kóstolhattam bele a falusi élet szépségeibe. Bizonyára

ezek a megtapasztalások is hozzájárultak ahhoz, hogy a felsőfokú továbbtanulás lehetőségének idején a néprajz szakot választottam. Ez a nemzetfenntartó tudomány – ahogyan Keszi Kovács László tanár úr nevezte a néprajzot – is közelebb sodort a falvak világához. Aztán a diplomaszerezés utáni hazaköltözés, majd a félezer székelyföldi falu bejárása csak erősítette bennem azt a vágyat, hogy ne csak írjak a falusi életmódról és értékeiről, hanem magam is részese legyek ennek a gazdagságnak. Elméletileg sokat tudtam a falusi életről. Diákként tanultam a földművelésről, az állattartásról, a rétgazdálkodásról, felkutattam a népi mestereket és lejegyeztem tudásuk egy részét, ismertem a példátlanul gazdag folklórkincsünket és népmeséket is gyűjtöttem. A lelkem mélyén azonban éreztem, hogy az elméleti tudás csak akkor válik kinccsé, ha mindezt gyakorlatba ültetem, alkalmazni kezdem a mindennapi életemben. Tudtam, hogy ezt csak falusi környezetben élve lehet megtenni.

A városi tömbházlakásunkat feleségemmel együtt mindig kalitkának éreztük, ahonnan szerettünk volna kirepülni a zöldebb, emberibb környezetbe. Azt az elvet tartottuk a szemünk előtt, hogy nagy út mellé, nagy víz mellé és nagy úr mellé nem költözünk, ezért nem volt egyszerű a helyszín megtalálása.

A csíki falvak módszeres bajjárása során, 1998-ban jutottam el az Űz felső folyása mentén fekvő havasi tanyavilág központi településére, az akkor még villanyáram nélküli Csinódba. Akkor még élt Karácsony Gyula havasi mesemondó, akinek a személyisége annyira megragadott, hogy első találkozásunk után rendszeres vendégévé váltam. Aztán vittem magammal a jegyesemet is, sőt, a nászutunk is Csinódba vezetett. Ekkor, egy téli séta alkalmával fedeztünk fel egy lakatlanná vált tanyát, amelyet sikerült megvásárolnunk, majd otthonunkká varázsolnunk. Azóta itt érezzük magunkat a legjobban, itt fogantak gyerekeink és évekig arról ábrándoztunk, hogy egyszer majd itt fogunk élni.

A házunk (Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)

nem vezet aszfaltút. Amikor elfogyott az aszfalt, szembesült azzal, hogy a havasról zúdul le a hólé és a sáros út kátyúkkal van teli. Az első nagy kanyarban a magasra megrakott jármű kis híján felborult. Az európai utakat járó sofőrbe még a szusz is belefagyott, bevállása szerint ez volt eddigi pályafutása legfélelmetesebb pillanata. De a java még csak ezután következett: autója néhol tengelyig sülyedt a sárba, majd a település bejárata előtt a kipufogója is leszakadt. Ekkor már erősen megbánta, hogy elvállalta ezt a több kárt, mint hasznot

2010-ben született meg a nagy döntés, hogy gyerekeinkkel együtt felköltözünk a Fenyő feje dűlőben lévő tanyára. Szinte egy esztendeig tartott, amíg a sepsiszentgyörgyi lakásunkat el tudtuk adni, aztán eljött a pillanat, amikor a másfél évtized alatt összegyűjtött holminkat teherautóra rakhattuk. Gyönyörű napsütésben vágunk neki Csíkszentmárton felől a Rugát merész kanyarjainak, mintha a táj is ünnepelte volna érkezésünket. Amikor a teherautó sofőrje elvállalta a fuvart, csak annyit tudott, hogy a tanyavilág felé

hozó fuvar. Végül az utolsó száz méteren az autó hűtőjét is kilyukasztotta egy kő. Ez már a kétségbeesés és a düh könnyeit csalta a sofőr szemébe.

Leendő szomszédaink érezték, hogy ilyen útviszonyok mellett az autó nem fog eljutni a házukig, ezért lovas szekerekkel már készenlétben állottak. Két órán át öt szekér hordta a megfeneklett teherautóból a bútorokat és a dobozolt holmikat. Amikor magunkra maradtunk, hálát adva szívtuk magunkba a havas illatát és éreztük, hogy hazaértünk.

CSÁNGÓK KÖZÖTT

Választott lakóhelyünk nem régi település. Ez a völgy a XIX. század végétől népesült be gyimesi csángó kirajzás eredményeként. Csíkszentmártontól 15 km-re, az Úz völgye felé vezető kövezett út mentén fekszik Csinód, és tőle északra Egerszék. Közigazgatásilag mindkét szórványtelepülés Csíkszentgyörgy községhez tartozik. Csinód sok esetben egymástól 150–200 m-re épült házai a sebes folyású Úz folyó és a belé siető patakok völgyeiben húzódnak meg. Népesebb patak völgyei a következők: Őrház-patak, Katirésze-patak és Aklosbérc-patak. Ide tartozik a falumagtól délkeletre fekvő Lesőd is, ahol három lakott tanya van.

Idős emberek elbeszélései szerint az első, állattartással foglalkozó telepések – Tankó Péter (Gábor), Farkas János, Tankó György (Vajda) és Tankó István (Vajda) – Gyimesközéplokról az 1800-as évek végén az egerszéki részre érkeztek. Lesőd első lakosa az 1907-ben megtelepedett gyimesfelsőlaki id. Fodor György volt, akit halála után a saját kertjében temettek el.

Nagyobb hullámokban az I. világháború után érkeztek a túlnépesedett gyimesi patakokból származó családok. Most a legelterjedtebb családnevek a Tankó, a Fodor, a Csillag, a Bilibók, a Póra és a Rusz.

A népesség száma évek óta 320 körüli. A fiatalok megélhetési elvándorlása ellenére itt még ma is több a születések száma, mint a temetéseké. Mindkét településnek fából épült templomcskája van. A Kisboldogasszonynak ajánlott egerszéki templom 1957-ben épült, az 1997-ben felszentelt csinódi templomot Szentháromság tiszteletére emelték. A híveket havonta egyszer hívja egybe harangszó. A csíkszentgyörgyi plébános egyik hónapban Egerszéken, a következőben Csinódon tart misét.

A havason óvoda és iskola is működik. Felköltözésünk óta a feleségem a helybeli kisiskolások tanítónője, angoltanára és nevelője.

A lakosság főfoglalkozása a szarvasmarhatartás, a rétgazdálkodás és az erdőkitermelés. A tejet innen évek óta

*Erika tanító néni és kis tanítványai
(Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)*

nem szállítják el a feldolgozók, ezért van aki a sajtot meg vaját készíti és azt értékesíti, mások borjakat nevelnek.

Apró szántóikon a gazdák kis mennyiségben *pityókát* (burgonyát), kertjeikben a konyhára szükséges zöldségfélét természetesen, gabonafélét egyáltalán nem vetnek. Mivel a szemestakarmányt máshonnan kell beszerezni, sertést itt nem érdemes tartani, célszerűbb a lenti falvakban, közvetlenül vágás előtt megvásárolni vagy tűzifával elcserélni.

A településen van üzlet, amelybe kedden és pénteken hoznak friss árut. A villanyáramot 2001-ben vezették be Csinódra. Vezetékes telefont ide nem szereltek, és sokáig a mobiltelefonok is használhatatlanok voltak, de 2017-ben Egerszéken egy jelerősítő tornyot építettek, s azóta még internetezni is lehet. Míg 1998-ban mindössze két erdésznek volt saját autója, addig jelenleg a családok többsége rendelkezik terepjáróval vagy kisebb személygépkocsival.

ÖNELLÁTÁS VAGY ÖNÁMÍTÁS?

Új lakóhelyünk egy kétosztatú faház lett, amelyet az 1950-es években egy elbontott csűr anyagából építettek. Kezdetben *dránica*, azaz hornyolatlan zsindegy fedte, mint akkoriban a legtöbb havasi épületet, de erre szürke hullámos pala került, amit mi leszedettünk és újból zsindegytetőt rakattunk födémnek. Ugyanígy a háznál nagyobb istállóra és csűrre is új zsindegy került. Házunkat komfortosítottuk, saját kútból és forrásból bevezettük a vizet, nyílászárókat cseréltünk és kívülről leszigeteltük a gerendafalakat. A városi lakásunknál kisebb lakófelületen is remekül éreztük magunkat, mert a bennünket körülölelő erdő látványa kárpótolt az elveszített négyzetméterekért. Öröm volt látni, ahogyan a gyerekek pakolázták városról felmentett kincseiket, ahogyan kipróbálták az összerakott emeletes ágyat, ahogyan birtokba vették az új gyerekszobát, amelynek ablakából nem a szemközti tömbház málló vakolatát láthatták, hanem a titokzatos és mindig megnyugató erdőt, éjszaka pedig a tündöklő égboltot.

Zsindegyezem a házunkat (Nagy Gergő felvétele)

Nemcsak az elárvult házba lehelünk új életet, hanem az istállót is megtöltöttük jószágokkal. Elsőként egy kis póniló költözött be a tágas istállóba, amit a kislányomnak vettünk születésnapjára. Őt követték a kecskék, a tyúk, majd egy gyönyörű kandúr. Nyárára komondorokkal gyarapodott a családjunk. Rövid idő alatt megszoktuk az állatokkal való bánást. A kislányomnak a ló és a kecskék lettek a kedvencei, a fiamnak a kutyák, feleségem pedig szívesen elüldögél az istállóban és boldogan hallgatja, ahogyan az állatok elégedetten az abrakot ropogtatják. Az állatállományunk még egy kancával, méhekkal, nyulakkal, bányákkal gyarapodott, de voltak

fürjeink, libáink, kacsáink és pulykáink is. A lelkesedéstől fűtve annyira belelendültünk az állattartásba, hogy egy adott időszakban a szénát fogyasztó állataink száma megha-

ladta a hetvenet. Amióta állatokat tartunk, nem kell tojást, sajtot és húst vásároljunk. Megtanultunk kecskét fejni, a kislányom pedig még tehenet is fejt már a szomszéd néninél. Finomabb sajtot készítünk, mint amelyet az üzletekben lehet kapni, és a fiam igazi tojásból készíti a rántottákat.

Kaszálós területünkből felszántottunk két kisebb parcellát, egyiket *pityókás kert*nek, a másikat *zöldszécsnek*. Itt, az ezer méter feletti magasságban megterem a *murok* (sárgarépa), a *petrezselyem*, a *hagyma*, a *zöldborsó*, a *reték*, a *karalábé*, a *paszuly* (bab), a *káposzta* meg a *spenót*. A gyümölcsfák csak *sinylódnék*, de jó termést hoz a *málna*, a *ribizli* és az *egres*.

Még a felköltözésünk évében kemencét rakattunk és azóta rendszeresen kenyeret sütünk. Mindig hetet, amiből egyet elajándékozunk városi barátainknak. Ezek a kenyerek a szeretet kenyerei, mert az egész család részt vesz az elkészítésükben. A fiam hozza fel a *pinceből* a *pityókát* és teszi oda főni, a kislányom rostálja a lisztet, a feleségem hámozza meg a főtt *pityókát*, s én megtöröm. Amíg a feleségem dagaszt, én a kemencét hevitem. Kelés után én vetek be, majd két óra elteltével kiviszem a megsült kenyereket és leverem a megégett héjukat. Ez a kenyér még nyári melegben is eláll egy hétig.

Uzonka a kedvenc kecskéjével
(Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)

Az első szénatakarás (Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)

Hamar megszoktuk az új életmódot. Egyikünk sem panaszkodott soha arra, hogy sok a dolog, hiszen nagyszerű reggeltől estig kint lenni a szabadban. Szántunk, vetünk, kapálunk, kaszálunk, szénát takarunk, begyűjtjük a télire való tüzifát, kerítést javítunk, de a munkák mellett jut idő gombászásra, gyógynövénygyűjtésre, málnászásra, szedrészésre, áfonyaszedésre és lovaglásra is. A gyerekek legalább félszáz gyógynövényt és szinte ennyi gombafajtát ismernek. Láttak már őzet, medvét, csirkét elvivő héját, napozó viperát és megtapasztalták, hogy milyen az, amikor farkas jár az udvaron és elviszi a kedvenc kecskénket. Éltek át fákat kidöntő vihart és hirtelen támadt árvizet, lapátoltak méteres havat, lubickoltak a kristálytisza hegyipatakok vizében, s esténként kémlelték a csillagos eget.

Kezdetben az önellátás megvalósíthatóságában hittünk, legalábbis táplálékaink előállítására szintjén. Ez részben sikerült is, pedig alig volt tapasztalatunk a gazdálkodás terén. Csángó szomszédainktól ellestük a rétgazdálkodás és az erdei élet fortélyait. Feledhetetlen élmény marad, amikor saját lóval vontattam le a domboldalról az első szénaboglyát a csűrre. Szekeret, ekét és boronát vásároltunk, s megtanultunk minden olyan munkát, ami a havason az életben maradáshoz szükséges.

Nagy öröm volt betakarítani az első terméseinket. Emlékezetes marad az első mézpergetés, a kisgidák születése, a *csóré nyakú* (kopasz nyakú) Biri kotlónk sok edesanyját megszügyenítő gondoskodása a kicsinyeiről, de ugyanígy a kemenceépítés és az első kenyérsütés is.

Hét esztendő távlatából az a véleményem, hogy a jelenlegi világban egy városról tanyára költöző értelmiségi családnak nem a teljes önellátásra való törekvés a járható útja. Önámítás volt azt hinni, hogy kemény és tisztességes munka révén az évszázadokon át bevált őstermelői módokhoz visszatérve, kétkezi munkával és állati igaerőre támaszkodva jól meg lehet élni. Ha józanul számolunk, akkor kicsiben sem a növénytermesztés, sem az állattartás nem jövedelmező. Kezdtém mindent kecskék árában vagy sajtban, tojásban számolni. Egy városi kiruccanás, egy benzinnel való tankolás, az autójavítások vagy a villanyszámlák kifizetése csak úgy tizedelte a képzeletbeli kecskeállományunkat. Amíg egy kecske felnőtt és ivarérett lesz, másfél évet és sok gondoskodást emészt fel, s ha eladásra kínálja az ember, akkor még annyi pénzt sem kap érte, hogy két napszámot ki tudjon fizetni belőle. Megtapsztalásaink bölcsőbbé és megfontoltabbá tettek, ezért jelentős mértékben csökkentettük az állatállományunkat. Jelenleg három lovat, öt kecskét, három juhot, tyúkokat és kacsákat tartunk. Leghasznosabb valamennyi közül a tyúk, mert tojást soha sem kell vásárolnunk. Lóból is elég lenne kettő, de a fölöslegessé vált kancát nem egyszerű értékesíteni. A pityóka-termesztéssel felhagytunk, mert két alkalommal vaddisznók túrták ki a termést, a méhest pedig a medvék tették tönkre.

Az életmódváltoztatás a mi esetünkben részleges önellátást eredményezett, hiszen a kenyérsütéshez a lisztet meg kell vásároljunk, a gabonát az állatainknak nem mi termesztjük meg, s az általunk fogyasztott gyümölcsök meg a zöldségfélék egy része is máshonnan származik. Gyermekünk viszont belenevelődtek a munkába. Nem riadnak vissza a kaszálástól, a takarástól, a szénarakástól, a favágástól, a trágyahordástól vagy éppen a kenyérdagasztástól. Ismerik az erdők, mezők gyógyító növényeit és az ehető gombákat. Ez a gyermekként megélt nagy életmódváltoztatás ihlette Gergő fiamat már 11 esztendősen könyvírásra. *Kecsketánc – Egy esztendő a havason* (ArtPrinter Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 2012) címmel jelent meg a 33 havasi történetet tartalmazó első könyvecskéje, amelyet két évvel később a 44 történetet tartalmazó *Méhkeringő* (Uo., 2015) című kötet követte. Mindkét könyv illusztrációit a kislányom, Ilka-Uzonka készítette szénceruzával. Gyermekünk közös szellemi alkotása nemrég jelent meg új és bővített kiadásban *Hetvenhét havasi történet* címen.

GONDVISELÉS

A havasi élet nemcsak a munkát, a megélhetésért, a fennmaradásért folytatott küzdelmet hozta, hanem a közösségi életre való rácsodálkozás élményét is. Gyermekeim részt vehettek lovas-szános farsangtemetésen, csángó bálokon, szekeres kirándulásokon, meghitt karácsonyi templomi ünnepeken. A tévének már a városban kiraktuk a szűrét. Fent a hegyen sincs szükségünk rá, mert itt nincs idő unatkozásra. Tanulás után a gyerekek besegítenek a ház körüli munkákba, s természetesen kedvteléseiknek is élhetnek. A fiam vasúti modelleket, repülőket épít, újabban drónnal készít filmeket. A kislányom szabad idejében rajzol, fest, olvas vagy tangóharmonikázik. Folyamatosan alkotunk, teremtünk valamit.

Fent a hegyen éreztük meg igazán az élet lényegét, a kétkezi munka szépségét és örömét. Rájöttünk arra, hogy mik az igazán fontos dolgok, és melyek a figyelemelterelő haszontalanságok. Itt kezdtük igazán megismerni magunkat és egymást. Mert a legnehezebb út az önismeret útja, de talán a legszebb is. Nekünk kellett a hegyi élet az ébredéshez. Idefent tisztábban láttunk, erősebb a hitünk és nagyobb a lelkünk a befogadáshoz.

Úgy érezzük, hogy az égiek valamiért idetereltek bennünket. A gondviselést a tanya megtalálása, és különleges módon történt megvásárlása óta folyamatosan megtapasztaljuk. Kegyelem az, hogy a feleségem címzetes tanítói állást kapott a hegyen, és az a szellemi munkalehetőség is, ami nekem kenyeret biztosít. Szerencsés embernek vallom magamat. Megvan mindennem, amire e földi létben egy embernek szüksége lehet: hajlék, táplálék, tiszta víz, egészség, szerető társ, nevető gyermekek, életcél. Úgy érzem, hogy mindezek egy isteni kegyelem részeként vannak jelen az életemben, és a legnagyobb ajándék, amit odafentről kaptam, maga a HIT. Mert a hit Isten ajándéka. Látom, hogy hányan botorkálnak, keresgélnek, pedig úgy tűnik, mindenük megvan. Mégis nyughatatlanok, boldogtalanok, betegek, örökösen keresők. Mert még nem kapták meg a legnagyobb ajándékot...

*Farsangtemetés 2012-ben
(Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)*

KÁPOLNA A KERTÜNKBEN

Három esztendővel a hegyre való felköltözésünk után úgy tűnt, hogy minden rendben van bennünk és körülöttünk, de egy különleges baleset megtorpanásra készített mindannyiunkat és egy új utat jelölt ki számunkra. 2014-ben, Keresztelő Szent János napján (jún. 24.) Csíkszentmárton és Csíkszentsimon határában villámcsapás ért, aminek következtében csak másnap reggel ébredtem fel a csíkszeredai kórházban, amnéziás állapotban. Nem ismertem meg a feleségemet, a gyermekeimet és a szüleimet. Addigi életem

emlékei jórészt törölődtek a memóriámból, és az orvosok azzal vigasztalták a családomat, hogy hónapokba vagy inkább évekre telhet, amíg újból épkezláb ember lesz belőlem. Egy magyarországi szanatóriumi kezelést javasoltak, aminek az előkészítése barátaink részéről meg is történt, de előtte a feleségem hazahozott a tanyára, hogy a hosszú útra fizikailag felkészítsen. Hazafelé bevitt a csíksomlyói kegytemplomba, ahol hálát adtunk az életben maradásomért, s ő egy fogadalmat is tett. Megfogadta, hogy felépülesem után megszüli a harmadik gyermekünket, akinek a befogadásáról és kihordásáról a gerincorvosok beszéltek le.

A balesetem után mind Erdélyben, mind Magyarországon nagyon sokan imádkoztak azért, hogy jöjjek helyre és legyek újból teljes értékű ember. Mi az értem, értünk elmondott sok imának, és a felénk irányított szeretetenergiának tulajdonítjuk azt, hogy a baleset után három héttel kezdtek visszatérni a gyermekkorom emlékei, majd hat hét élettelvével szinte minden emlékemet visszanyertem. Ebben az eszmélési időszakban ugyanazon az éjszakán feleségemmel mindketten álomban kaptuk meg azt az üzenetet, hogy felépülesem után hálából a kertünkbe építsünk egy kápolnát.

A házunktól mintegy 300 méterre, azon a helyen, ahol évekig a kecskéinket legeltettük, ma egy ökumenikus csutakkápolna áll. 2015 nyarán, mindössze 3 hónap alatt magyar összefogással sikerült megépíteni egy olyan kápolnát, amely vallásfelekezeti hovatartozástól függetlenül minden imádkozó szándékkal ideérkező embert befogad. A Gyümölcsoltó Boldogasszony oltalmába ajánlott, kelet–nyugati tájolású, nyolcszögű, zsindellyel fedett épület Jakubinyi György gyulafehérvári érsek beleegyezésével épült. Római katolikus részről Tamás József püspök úr szentelte fel, protestáns részről Szövérfi István református lelkész áldotta meg. Ezen a feledhetetlen ünnepen a szentbeszédet Bőjte Csaba testvér mondta.

A kápolna télen (Sepsiszéki Nagy Balázs felvétele)

magyarság identitásának tudományos interpretáció. In *Ferencz Attiláné Szöcs Éva–Gazda József–Szabó Etelka* (szerk.): *Kőrösi Csoma Sándor Mi a magyar?* Sepsiszentgyörgy, 2014. 454–465.; *Perca Mihai*: Szabófalvi események. In *Diószegi László* (szerk.): *A moldvai csángók*. Bp., 2006. 19–25.; *Péntek János*: A moldvai magyarokról és a csángó elnevezésről. *Magyar Nyelv*, 2014. 110. 406–416.; *Pozsony Ferenc*: A moldvai magyarok történeti tudata. In *Uő.*: *A moldvai csángó magyarok*. Bp., 2005. 95–110.; *Tánczos Vilmos*: „Deákok” (parasztkántorok) moldvai falvakban. Erdélyi Múzeum, 1995. LVII. évf. 3–4. sz. 82–98.; *Uő.*: A moldvai csángók asszimilációja történeti perspektívában (szempontok, források, kutatási feladatok). In *Diószegi László* (szerk.): *A moldvai csángók*. Bp., 2006. 27–46.; *Uő.*: Madárnyelven. A moldvai csángók nyelvéről. Kolozsvár, 2011; *Tóth István György*: Csángó hétköznapok a 17. században. Rubicon, 1999. X. évf. 9–10. sz. 26–29.; *Uő.*: A katolikus egyház szerepe a moldvai csángók etnikai identitásának kialakulásában a 17. században. In *Diószegi László* (szerk.): *A moldvai csángók*. Bp., 2006. 11–17.; *Vincze Gábor* (szerk.): *Asszimiláció vagy kivándorlás? Források a moldvai magyar etnikai csoport, a csángók modern kori történelmének tanulmányozásához*. Bp., 2004.

Megjelent „A moldvai magyar tájnyelv szótára”

2018. április 13-án az MTA Könyvtár és Információs Központ Konferenciatermében mutatták be nagyszámú közönség előtt a háromkötetes, *A moldvai magyar tájnyelv szótára* (Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2016–2018) című munkát. A szótár szerkesztője, Péntek János kolozsvári emeritus professor, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja történeti visszapillantást is adva szólt a szótár születésének körülményeiről, a szerkesztéssel járó szervezési és lexikográfiai feladatokról és döntésekről. A néprajz szemszögéből Paládi-Kovács Attila, a nyelvészet oldaláról Kiss Jenő ismertette a szótárt. Az alábbiakban az utóbbi összefoglalása következik.

* * *

1. A „*moldvai magyar tájnyelv*” azt jelöli, hogy a magyar nyelvnek Moldvában beszélt, területi alapon elkülönülő változatáról van szó. (Nem pedig a magyar nyelv legközelebbi rokon nyelvéről.) A „szótár” azt teszi világossá, hogy nemcsak tájszavakat (ha csak tájszavak lennének benne, akkor tájszótár volna), hanem a közmagyarral egyező szavakat is tartalmazó szótár. Igaz, az ilyen szavak száma kevés, de ezzel a lexikográfia elvvel csak egyet lehet érteni, mert önmagában is tanulságos az, hogy ebben az archaikus magyar nyelvváltozatban mely szavak azonosak a magyar köznyelvi megfelelőikkel. Sokakban fölmerülő kérdésre ad választ Péntek János a bevezetőben: „*Hogy miért nem használom a szótár címében és a továbbiakban sem a csángó megnevezést, és hogy miért nem ajánlom mások számára sem a szó szaknyelvi használatát, külön tanulmányban fejtettem ki, indokoltam meg.*” (I/1.: 7). Több tanulmányban is foglalkozott ugyanis e szó eredetével és a moldvai magyar közösségek indentitástudatában betöltött negatív szerepével, s meggyőző történeti és nyelvföldrajzi érveléssel igazolta, hogy a *csángó* elnevezés gúnynévként született akkor, amikor a madéfalvi veszedelem után a mezőségi ősökre visszamenő moldvai magyarok mellett megjelentek az első székely csoportok. Az utóbbiak számára feltűnt, hogy a régi moldvai magyarok a *csinál* igét *csánnak* mondják (hogy tehát *csánognak*), s ezért a *csán-*